

Nadesłano: 31.01.2020
Zaakceptowano: 10.03.2020

Sugerowane cytowanie: Adamczewski J. (2020). *Uczyć na miarę naszych czasów. Nowe technologie na lekcjach języka obcego w nauczaniu początkowym*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce”, vol. 15, nr 1(55), s. 79-91. DOI: 10.35765/eetp.2020.1555.05

Jakub Adamczewski

ORCID:0000-0002-0152-3159

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Uczyć na miarę naszych czasów. Nowe technologie na lekcjach języka obcego w nauczaniu początkowym

Teaching for Our Times. New Technologies in Teaching Foreign Languages in Early School Education

SŁOWA KLUCZE   ABSTRAKT

nauczanie języków obcych, nauczanie początkowe, cyfrowy świat, technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK), szkoła podstawowa

Celem przedstawionego artykułu jest zaprezentowanie rozwiązań opartych na nowych technologiach w celu skuteczniejszego nauczania języków obcych w nauczaniu początkowym. Na podstawie raportów z badań oraz literatury proponuję zestaw aplikacji oraz stron internetowych do pracy z uczniem w wieku wczesnoszkolnym. Uwzględniając możliwości rozwojowe dziecka oraz podstawę programową w kontekście edukacji językowej, prezentuję przykładowe działania z wymienionymi narzędziami. Artykuł ma spełnić funkcję informacyjną oraz edukacyjną w kontekście organizowania przez nauczyciela procesu lekcyjnego z uwzględnieniem współczesnych udogodnień technologicznych. Zmiany zachodzące w polskiej edukacji pozwalają na włączanie nowych metod do codziennego nauczania, walczyć o uwagę i zaangażowanie uczniów. Szkoły powinny być miejscem pionierskiego odkrywania nowych technologii, by jeszcze lepiej realizować podstawę programową i ożywiać treści programowe w kontakcie z uczniami. W ten sposób polscy uczniowie mają możliwość zdobycia kompetencji językowych, które są niezbędne we współczesnym, cyfrowym świecie. Bycie „cyfrowym imigrantem i tubylcem” stało się faktem, który jako nauczyciele możemy wykorzystać, by świadomie korzystać z udogodnień cywilizacyjnych w szkole.

KEYWORDS ABSTRACT

teaching foreign languages, early school education, digital world, information and communication technologies (ITC), primary school

The aim of this paper is to present some ideas based on new technologies in order to teach foreign languages more efficiently in early school education. The ideas are derived from the reports and literature of the subject, on the basis of which I have presented a set of applications and websites dedicated to this age group. Taking into account the core curriculum and children's developmental abilities, I have described example activities with the proper tools. The role of the article should be informative and educational for the teachers who are in charge of lesson planning taking into consideration the contemporary technological facilities. The changes taking place in Polish schools allow us to use new methods in everyday teaching to support children's interest and attention. Schools should be the pioneers in discovering new possibilities of modern technologies to follow the guidelines of the core curriculum and enliven its content in the contact with students. This way, Polish students shall be able to develop communicative competencies which are crucial in the new, digital world. Being *a digital immigrant and native* is a fact which, as the new generation of teachers, we can use to make teaching more conscious of civilization improvements.

Wprowadzenie

Edukacja elementarna na całym świecie zmienia się wraz ze zmianą i potrzebami współczesnych uczniów. W literaturze pedagogicznej coraz więcej prac poświęconych jest budowaniu relacji z uczniem, modernizacji przestrzeni fizycznej szkół oraz większej otwartości nauczycieli i rodziców na nowe technologie w procesie nauczania. Świat, tak mocno ulegający zdigitalizowaniu, wpłynął znacząco na proces lekcyjny, który w obecnym tradycyjnym kształcie nie spełnia już tak efektywnie swojej funkcji kształcącej, wynikającej ze społecznych funkcji edukacji. Zadaniem nauczycieli nie jest już tylko pokazywanie uczniom materiału w podręczniku, ale również prezentowanie i uzupełnianie go za pomocą nowoczesnych urządzeń. Na lekcji muzyki można zatem oglądać harfę na zdjęciu, ale też posłuchać jej brzmienia czy popularnego utworu przy użyciu Internetu. Lekcje języka obcego także stały się nowocześniejsze, od kiedy nauczyciele mogą sprawdzić wymowę wybranego słowa w parę minut lub posłuchać dialogu w restauracji dzięki kilku kliknięciom myszką komputerową. Przekazywanie wiedzy przez nauczyciela, poszukiwanie wiedzy w podręcznikach i encyklopediach, rozwiązywanie zadań domowych samodzielnie w zeszycie są już coraz rzadziej obserwowane. Pomimo dostępnych narzędzi, nowych instrumentów metodycznych, takich jak aplikacje, strony internetowe, książki elektroniczne, programy do kodowania, dalej

pewniej czujemy się jedynie ze znanym nam podręcznikiem i tablicą multimedialną. Czy zatem brakuje nauczycielom wiedzy i umiejętności, które pozwolą na dostosowanie placówek edukacyjnych do współczesnych nam czasów? Czy potrzeba informacji i motywacji, które w klarowny sposób przedstawiłyby możliwości nowych technologii tak, by nauczyciel wiedział, w jaki sposób z nich korzystać? Według badań w ramach projektu „Smartfon i tablet w dziecięcych rękach” wynika, że 21 na 30 nauczycieli wykazuje sceptycyzm wobec nowych technologii w szkole. Ich wypowiedzi podkreślają niekorzystne trendy związane z technologiami, które „ogłupiają dzieci” lub „powodują trudności z koncentracją uwagi” (Cackowska, Kopcewicz, Nowicki 2017). Powyższa reakcja może być efektem niedostosowanych do cyfrowej rzeczywistości programów studiów na kierunkach pedagogiki. Edukacja medialna, programowanie i kodowanie, nauczanie języków obcych przy użyciu nowych technologii to jedynie propozycje działań, które mogą pomóc w zrozumieniu korzyści płynących z nowoczesnych instrumentów metodycznych.

Zamiast tego nauczyciele sami poszukują wiedzy, dokształcają się i wspierani są przez Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli, które organizują lekcje pokazowe i warsztaty dla nauczycieli na terenie całego kraju. Lekcje pokazowe, często przeprowadzone z użyciem innowacji pedagogicznej, są powiązane z nowymi technologiami dostępnymi w szkołach. Rodzice, nauczyciele i badacze mają świadomość, że można uczyć inaczej, by poprzez znane naszym uczniom nowe technologie uzyskać ten sam efekt, który jest dla nas ważny od lat. Mowa przecież o swobodnej i skutecznej sprawności językowej, która niezbędna jest do funkcjonowania w wielokulturowym świecie.

Co więcej, zadaniem nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i języków obcych na tym etapie jest umocnienie ucznia w jego zdolnościach językowych i przekazanie mu podstaw języka, na których będzie budował swoją komunikatywność przez następne lata. W tym samym raporcie pojawia się informacja, że strach i utrata nauczycielskiej kontroli w szkole są głównymi argumentami przeciwko urządzeniom mobilnym w szkole. Z drugiej jednak strony, entuzjaści wobec używania smartfonów w szkole dostrzegają szanse rozwoju dla siebie i dzieci oraz ściślejszą współpracę między domem a szkołą (Cackowska, Kopcewicz, Nowicki 2017). Potrzebna jest bowiem silna i odpowiedzialna relacja oparta na wzajemnym zrozumieniu pomiędzy „cyfrowymi tubylcami i cyfrowymi imigrantami”. Marc Prensky, prezentując swoją teorię na początku XXI wieku, podzielił ludzi na dwie grupy, którym przyszło żyć i funkcjonować w tym samym świecie, lecz z innymi problemami i nastawieniem. Pierwsza grupa to osoby, które charakteryzuje intensywne wykorzystywanie gier komputerowych, telefonów komórkowych i Internetu, często przez większość swojego czasu. Osoby te często używają tych przedmiotów do codziennego funkcjonowania, w tym również do nauki i komunikowania się ze światem.

Druga grupa, tzw. imigranci, to osoby, które zmuszone zostały przez otaczającą je rzeczywistość do uczenia się najnowszej technologii i co więcej – do przystosowania się do cyfrowych warunków życia (Prensky 2001: 1-2). Grupy te można również łatwo przyporządkować do uczniów i nauczycieli w obecnym systemie edukacji. Nasi uczniowie, zdigitalizowani nastolatki, którzy urodzili się w cyfrowej rzeczywistości, są po niej urodzonymi przewodnikami. W Internecie bowiem sprawdzą sposób rozwiązania zadania matematycznego, poprawną wymowę obcojęzycznego wyrażenia i użyją aplikacji, która nauczy ich wszystkiego, czego będą w danym momencie potrzebowali. Po drugiej stronie jesteśmy my, nauczyciele, którzy każdego dnia obserwujemy swoich uczniów, uczymy się funkcjonować w cyfrowym świecie, w którym tak i jak w rzeczywistości chcemy być partnerami naszych podopiecznych w nauce. Technologie cyfrowe to już nie tylko wyposażenie sali w sprzęt informatyczny, ale przede wszystkim narzędzie codziennej pracy dydaktycznej nauczyciela (Nowicka 2018: 126). Mam świadomość, że lekcje językowe wymagają innej atrakcyjności i skuteczności niż pozostałe komponenty edukacji elementarnej. Zależy nam przecież na kontakcie uczniów z żywym językiem, który rzadko jest obecny w szkole w postaci *native speaker*. Mam także świadomość, że ogrom cyfryzacji, którego doświadczamy my i nasi uczniowie, sprawił, że nawet wnętrza naszych mieszkań i domów „przypominają sklepy ze sprzętem komputerowym” (Hutner, Hauser 2014: 142). Mimo to wierzę, że ukazane w tym artykule rozwiązania pomogą zarówno nauczycielom języków obcych, jak i ich uczniom w lepszej edukacji językowej na wczesnym etapie edukacji szkolnej. Niech pozwolą nadać tym lekcjom więcej atrakcyjności i różnorodności by obserwowany dystans między „cyfrowymi tubylcami” i „cyfrowymi imigrantami” mógł zanikać.

Edukacja językowa w nauczaniu początkowym

Nadrzędną rolą edukacji językowej na wczesnym etapie szkolnym jest „tworzenie sytuacji sprzyjających rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych dziecka” (Murawska 2014: 38). Proces ten, zgodnie z koncepcją Jerome’a Brunera i Davida Wooda, można odnieść do teorii Lwa S. Wygotskiego, która polega na wykorzystaniu i wspieraniu zainteresowania dziecka przygotowanym dla niego zadaniem. Zastosowanie w tym przypadku celowej strategii wspierania przez nauczyciela pozwala dziecku podjąć złożone czynności, by nauczyło się rzeczy, które są dla niego możliwe do osiągnięcia samodzielnie w trakcie procesu edukacyjnego. Można dodać, że ważne jest tutaj stopniowe wycofywanie wsparcia i pomocy nauczyciela, by dziecko mogło osiągnąć pełną autonomię w działaniu i w sposób naturalny brało udział w komunikacji wyrażanej w języku mu obcym (Murawska 2014: 36). Tak zwane „zanurzenie w języku” ma za zadanie pomóc wykształcić dziecku jego kompetencje językowe, co dokonuje się

poprzez różnorodne doświadczanie języka mówionego, pisanego i tworzenia własnych wypowiedzi. Najczęściej są to zadania, których celem jest integrowanie mówienia, czytania i pisanie przy wsparciu aktywności fizycznej, by proces ten był atrakcyjny i pobudzał wielozmysłowo (Murawska 2014: 41). Szczególnie w edukacji językowej na tym etapie nie wolno nauczycielowi zapomnieć, by metody kształcenia dopasowane były do cech i potrzeb rozwojowych dziecka. Często aktywność fizyczna, ciekawość świata i nowych treści, rozwiązywanie problemów i manipulowanie przedmiotami to jedynie wskazówki dla nauczyciela, by organizowany przez niego proces lekcyjny nawiązywał do tych dziecięcych potrzeb. Ważne jest także, by dziecko miało możliwość łączenia posiadanej już wiedzy z nowymi doświadczeniami tak, by samodzielnie mogło integrować treści programowe. Metody takie jak eksperymentowanie z nowymi przedmiotami na różnych stopniach trudności, uczenie się poprzez działania w parach i zespołach oraz udział w projektach opartych na zabawie i grach zespołowych przy jednoczesnym komunikowaniu się z nauczycielem w języku obcym, pozwolą identyfikować się dziecku z nauczycielem w sytuacji uczenia się (Murawska 2014: 2).

Nie bez znaczenia będzie również wybranie odpowiedniej metody nauczania języka obcego: konwencjonalnej lub niekonwencjonalnej. W kontekście tego artykułu ważne jest zrozumienie, że użycie nowych technologii w edukacji językowych zakłada połączenie obu tych grup. To jest właśnie główne wyzwanie dla nowoczesnej szkoły, w której ceni się promowanie cywilizacji wiedzy, kształtowanie postaw twórczych u uczniów oraz aktualizowanie wiedzy i używanych metod. Dlatego też wprowadzając technologie informacyjne w nauczaniu języka na pierwszym etapie edukacyjnym, powinno się zwrócić szczególną uwagę na:

(...) kształtowanie innowacyjnych postaw pomniejszających luki między cywilizacją naukowo-techniczną a humanistyczną, technologiczne przygotowanie do samoedukacji, wykorzystanie zarówno tradycyjnych, jak i komputerowych gier strategicznych i językowych, kierowanie postaw przyjmowania odpowiedzialności za przyszłość, wprowadzenie elementów interkulturowości oraz rozwijanie indywidualnych predyspozycji uczniów w świetle teorii inteligencji wielorakich H. Gardnera (Hofman 2009: 258).

Na przykład metoda bezpośrednia, mówiąca o naturalnym kontakcie nauczyciela z uczniem, pozwala na nawiązanie krótkiej chociaż rozmowy o poznanej aplikacji lub wykonanym zadaniu za pomocą komputera. Celem natomiast metody audiolingwalnej jest wielokrotne powtarzanie wzoru zadania przez ucznia, by ten w sytuacji pojawienia się stworzonego przez nauczyciela bodźca miał okazję zaprezentować określoną reakcję językową. Reakcje te często jesteśmy w stanie zaprogramować lub przewidzieć w proponowanych w dalszej części artykułu narzędziach. Z metod niekonwencjonalnych wartych uwagi można wspomnieć TPR – metodę reagowania całym ciałem, CLL (*Counselling Language Learning*) oraz metodę naturalną. Celem wszystkich tych

trzech podejść jest w sposób naturalny pozwolić uczniom na swobodną komunikację, która wspierana jest ruchem, zadaniami zespołowymi oraz słuchaniem wypowiedzi obcojęzycznych w celu ich zapamiętania i powtórzenia (Komorowska 2015: 25-33). Użycie nowych technologii na lekcjach języka obcego pozwala dostosować wybrane przez nas narzędzie do metody nauczania języka oraz formy pracy lekcyjnej. Dzięki temu nauczyciel jest w stanie zwiększyć atrakcyjność i skuteczność organizowanych przez siebie działań edukacyjnych. Warto również zwrócić uwagę na model SAMR (*Substitution Augmentation Modification Redefinition* – zastąpienie, rozszerzenie, modyfikacja, przedefiniowanie), który odnosi się do stosowania technologii mobilnych w edukacji. Koncepcja ta ma pomóc w lepszym zrozumieniu technologii edukacyjnych, których zależności przedstawione są w poniższej tabeli. Ukazuje ona etapy integracji nowych technologii z obecnym procesem nauczania w szkołach oraz może służyć ewaluacji „roli technologii mobilnych w językowych zadaniach dydaktycznych” (Gajek 2013: 28).

Tabela 1. Model SAMR

Etap modelu	Charakterystyka etapu
Zastąpienie (<i>substitution</i>)	Nowe narzędzie zastępuje inne narzędzie, które było stosowane wcześniej do wykonania tego samego zadania
Rozszerzenie (<i>augmentation</i>)	Technika nieznacznie usprawnia podstawowe i rutynowe czynności
Modyfikacja (<i>modification</i>)	Technologie znajdują zastosowanie i użycie w nowych zadaniach, które zmieniają sposób uczenia się
Przedefiniowanie (<i>redefinition</i>)	Na tym etapie uczniowie tworzą samodzielnie, niezauważalnie dla siebie, nowe zadania i materiały dydaktyczne

Źródło: Gajek 2013: 28.

Założenia podstawy programowej w kontekście nauczanego języka obcego

Podstawa programowa, dokument stworzony w 2017 roku przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, zawiera wykaz umiejętności wraz z proponowanym obszarem słownictwa, które uczeń powinien opanować, by na dalszych etapach edukacji

budował i umacniał swoją kompetencję językową. Rolą nauczyciela jest mądre rozplanowanie treści programowych w cyklu nauczania języka obcego, by umiejętności takie jak: zrozumienie wypowiedzi ustnej nauczyciela, speakera w aplikacji lub innego ucznia oraz reagowanie na polecenie, samodzielne stworzenie prostej i krótkiej wypowiedzi ustnej i pisemnej z użyciem opanowanych wyrazów i zwrotów – miały okazję pojawiać się często w celu ich utrwalenia i opanowania. W dokumencie tym również znajdziemy informację o tym, że uczeń (samodzielnie) „korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. ze słowników obrazkowych, książeczek), także za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych” (ORE 2017: 36). Często ze względu na brak wspomnianych już słowników obrazkowych czy krótkich i prostych książek dla dzieci w języku obcym, których placówki nie są w stanie zapewnić, gdyż wiążą się one z dużym nakładem finansowym, nauczyciel powinien tym bardziej poszukiwać materiałów online w wolnym dostępie. Pomimo tego, według raportu *Polska szkoła w dobie cyfryzacji* z 2017 roku, wykazano, że 50% ankietowanych potwierdziło, iż w ich szkole nie są stosowane żadne cyfrowe technologie, a multimedia stanowią raczej jedynie dodatek do niektórych zajęć niż szkolną rzeczywistość uczniów (Plebańska 2017). Ponadto, większość z materiałów dostępnych w Internecie odwołuje się do kulturowych aspektów nauczania języka, dzięki nim dziecko uczy się, że ludzie posługują się różnymi językami i warto znać podstawowe informacje o krajach, gdzie ludzie mówią językiem, który poznają. W tym wszystkim ważne jest jeszcze, by uczeń potrafił określić, czego się nauczył w kontakcie z książką, projektem czy zadaniami w formie online. Komunikat ten ze strony dziecka może być dla nas sygnałem dotyczącym skuteczności i funkcjonalności wybranego przez nas rozwiązania.

Ogólny zakres tematyczny podany na początku sekcji poświęconej edukacji językowej należy w moim poczuciu rozszerzyć o oddzielny punkt poświęcony przydatnym wyrażeniom, których dziecko może użyć w konkretnych sytuacjach – np. kiedy się zgubi, potrzebuje pomocy lub chce dowiedzieć się więcej o świecie, po którym wraz z rodzicami podróżuje. Niezbędne jest wykształcenie u uczniów umiejętności samodzielnego poradzenia sobie z problemem językowym, czyli opanowanie posługiwania się słownikiem tradycyjnym i w wersji online oraz poznanie narzędzia *Google translate*, które może być przydatne w codziennym życiu. Wszystkie zaprezentowane wytyczne w podstawie programowej są możliwe do zrealizowania dzięki wykorzystaniu nowych technologii. Znalezienie i opanowanie przez nauczyciela tych instrumentów jest czasochłonne, lecz satysfakcjonujące. Ich użycie powinno mieć konkretny cel i odnosić się do umiejętności językowych uczniów, które chcemy rozwijać. W dalszej części artykułu zaprezentuję przykładowe aplikacje oraz strony internetowe, które są przydatne w realizacji założeń ministerialnych, i co ważniejsze – ich stopień trudności można dopasować do poziomu każdej grupy językowej i wiekowej. Nawiązać tu można choćby do metody CLIL, nazywanej zintegrowanym nauczaniem językowo-przedmiotowym,

w ramach której uczniowie wraz z nauczycielem mogą korzystać z obcojęzycznych stron internetowych i aplikacji służących do nauki przedmiotów takich jak matematyka, geografia, a nawet muzyka. Narzędzia te mogą wspomóc nauczyciela w korelacji treści międzyprzedmiotowych, rozwoju poznawczym uczniów, szczególnie rozwinać potencjał uczniów zdolnych.

Aplikacje przydatne w nauczaniu języka

Obecne czasy oferują całą gamę aplikacji, stron internetowych, nowoczesnych materiałów, z których nauczyciele mogą korzystać na lekcjach języka obcego. Zmieniają one lekcje, które nie są już tak przewidywalne, a sami uczniowie doświadczają zaskoczenia i chętniej w nich uczestniczą. Proces lekcyjny za pomocą jedynie podręcznika nie jest już taki sam, co jeszcze kilka lat temu. Dla dzisiejszych uczniów to już za mało. Potwierdzają to polskie badania EU KIDS Online, według których 82% uczniów w wieku 9-17 lat korzysta codziennie ze smartfona z dostępem do Internetu. Większość używa go do oglądania filmów, część do grania w gry, ale aż 63% potrafi się bawić smartfonem lub tabletem bez konkretnego celu (Pyżalski, Zdrodowska, Tomczyk, Abramczyk 2018). Zatem gwałtownie zmieniający się świat dostarcza dzieciom bodźce z przeróżnych stron, co powoduje, że nauka wyłącznie z książek staje się mniej efektywna. Aby utrzymać uwagę i zainteresowanie uczniów, warto włączyć nowoczesne technologie do codziennej pracy, a w tym aplikacje na telefony komórkowe. Według Shulera (2012) to właśnie rynek aplikacji mobilnych dla najmłodszych wzrasta w gwałtownym tempie. Raport z 2014 roku, o którym w swoim artykule opowiadają Katarzyna Mararuk i Szymon Wójcik (2015: 84), pokazuje różnorodność i wielość aplikacji dla dzieci. Według *Back to School* (Adjust 2014) w roku 2014 ponad 300 tysięcy aplikacji było dostępnych dla uczniów w wieku szkolnym w samym sklepie Google Play. Natomiast według badań Chau (2014) jedynie nieco ponad połowa aplikacji w sklepie Apple jest dostosowana graficznie i dźwiękowo do dzieci w wieku przedszkolnym. Niemniej jednak w zbiorze tych wszystkich propozycji znajdziemy godne uwagi narzędzia, które wspomogą przyswajanie przez dziecko języka obcego nie tylko w klasie, ale również samodzielnie w domu.

Pierwszą aplikacją, którą chciałbym omówić, jest WordCloud, czyli tzw. chmura wyrazowa, aplikacja, dzięki której możemy powtórzyć materiał z ostatnich zajęć, jak również potrenować układanie zdań z użyciem konkretnych wyrazów czy wyrażzeń. Świetnie sprawdzi się podczas zajęć w grupach/parach w zadaniach na uzupełnianie luk odpowiednimi wyrazami. To narzędzie może być śmiało wykorzystywane w rozgrzewkach językowych, aby pobudzić dzieci na początku lekcji do kolejnych aktywności. Na prowadzonych przeze mnie zajęciach z języka angielskiego sprawdza

się świetnie, natomiast co najważniejsze, sprawdzi się równie dobrze przy nauczaniu innych języków obcych. Wnętrze takiej „chmury” nauczyciel wypełnia sam, a więc ma wpływ na jego treści od początku do końca, jak również na jej wygląd, kolor, kształt itp. Całość można idealnie dopasować do lekcji, jaka została zaplanowana.

Drugą aplikacją wartą uwagi jest TextingStory. Przypomina ona wyglądem i wnętrzem popularną aplikację Messenger. Jej założeniem jest tworzenie dialogów. Na jednym telefonie można więc układać dwuosobowe dialogi. Świetnie sprawdza się w pracach w parach, jak również w ramach powtórzenia, zadania domowego czy nawet kartkówki. Po każdym utworzonym dialogu można go zapisać i później wyświetlać w formie krótkiego filmu. Aplikację można wykorzystywać w pracy z uczniami właściwie w każdym wieku, jest prosta w obsłudze, kursanci sami mogą nazwać osoby biorące udział w dialogach. Ponadto aplikacja ta imituje dźwięki pisania wiadomości, jak również jej otrzymania, co jeszcze bardziej przypomina oryginalną wersję tego narzędzia.

Kolejna aplikacja, o której warto wspomnieć, to Quizlet. Jest to typowe narzędzie do przechowywania i utrwalania słownictwa. Działa na zasadzie fiszek – w tym przypadku wirtualnych. Jako nauczyciele możemy tworzyć te foldery z odpowiednimi słówkami, np. po konkretnej lekcji albo przed sprawdzianem. Uczniowie mogą również sami uzupełniać słówka, w zależności od ich potrzeb. Aplikacja przewiduje także możliwość powtarzania na kilka sposobów: można zapisywać wyrazy, które się usłyszało, stworzyć grę *memory* lub zwyczajnie powtarzać słówko po słówku. Jest to wspaniała alternatywa dla osób, którym szkoda było czasu na wycinanie specjalnych karteczek na fiszki i samodzielne tworzenie ich od podstaw. Aplikacja robi je dla nas, przechowując w różnych folderach, co pomaga lepiej usystematyzować wiedzę.

Czwartą i piątą aplikacją, które chciałbym omówić, są Meme Generator i Comica, pozwalające tworzyć tak dziś popularne memy i komiksy. Mogą z nich korzystać nauczyciele, tworząc materiał dydaktyczny na nasze zajęcia. Sprawdza się świetnie jako rozgrzewka językowa, zadanie domowe czy wprowadzenie do zajęć. Wnioskiem, który się nasuwa, jest stopień zaangażowania nauczyciela i wybór metody pracy, która może mieć odbicie w stopniu zaangażowania i zaciekawienia uczniów.

Strony internetowe wspierające nauczanie języków obcych

Poza aplikacjami możemy również korzystać z wielu stron internetowych, które także wspomagają naukę języków obcych. Dobrze mieć jednak sprawdzone źródła takich stron, aby nie uczyć się niepoprawnie. Na rynku edukacyjnym istnieje o wiele więcej stron do nauki angielskiego niż do innych języków, czy to samodzielnego, czy podczas spotkań grupowych. Na szczęście czasami można zastosować te same metody

w procesie nauczania różnych języków obcych. W wielu zagadnieniach są one odmiennie, co wynika z różniącej się gramatyki, która determinuje inny sposób przekazywania wiedzy.

Podczas pracy zawodowej w jednej z fińskich szkół miałem okazję obserwować pracę nauczycieli języków obcych z pakietem *Muzzy in Gondoland*. Dzieci chętnie oglądały filmy i wykonywały zadania, do których niezbędne było zrozumienie nagrania oraz poleceń nauczyciela. Po każdej części nauczyciel prosił uczniów o podanie przykładów, które obrazowały poszczególne treści tematyczne poruszane w kolejnych odcinkach filmu. Kiedy godzinna część poświęcona mówieniu, lub pytaniu o narodowość, została obejrzana, nauczyciel powtarzał pytania i zadawał je uczniom. Wszystko stało się prostsze, kiedy twórcy popularnego filmu stworzyli platformę online *Muzzyclub*, na której można się uczyć już nie tylko języka angielskiego, ale również hiszpańskiego, francuskiego, niemieckiego, włoskiego czy koreańskiego. Strona posiada dwa poziomy trudności oraz specjalny interfejs przeznaczony dla nauczyciela. Każda z części zawiera fragment odcinka, gry pomagające opanować słownictwo oraz ćwiczenia poświęcone poprawnej wymowie, które należy wykonać z mikrofonem. Dzieci są oczarowane rodzajami zadań, jakością gier i filmów oraz postacią Muzzy'ego, który motywuje je do odkrywania kolejnych poziomów gry.

Praca w szkole z tym pakietem może być regularna, co sprawi, że uczniowie szybciej naberą umiejętności komunikacyjne, ale też poprzez różnorodność ćwiczeń szybciej będą w stanie zrozumieć komunikaty w języku obcym. Ponadto, platformy zdalnego nauczania mają wiele podstawowych zalet wynikających z korzystania z interaktywnych ćwiczeń w ramach zajęć językowych. Dzięki nim

(...) uczeń otrzymuje informację zwrotną po każdorazowym udzieleniu odpowiedzi, co nie zawsze jest możliwe podczas tradycyjnych zajęć. Uczeń nie ma możliwości sprawdzenia rozwiązania przed zakończeniem zadania, nie ma więc obawy, że zechce wykonać je nieuczciwie. Błędne odpowiedzi są opatrzone komentarzem i dodatkowymi wskazówkami, ułatwiającymi ich poprawę. Uczący się może korzystać z różnego rodzaju informacji i pomocy, które mogą być przydatne podczas rozwiązywania zadań. Przeważnie po zakończeniu pracy istnieje możliwość zapoznania się ze statystyką błędów i ponownej ich analizy. Uczący się może zatem pracować w dostosowanym do jego potrzeb i możliwości tempie (Chudak 2003: 58).

Wartą uwagi jest także platforma służąca nauce języka niemieckiego (<https://www.dw.com/de/themen/s-9077>). Strona ta jest bogatym źródłem materiałów zarówno dla uczących się, jak i dla nauczycieli. Na stronie znajdziemy serial *Jojo sucht Glück*, przeznaczony dla uczniów na poziomie A2/B1, który z odcinka na odcinek zmienia swój poziom językowy na wyższy. Historia opowiadana w serialu jest spójna i ciekawa. Pod każdym odcinkiem jest kilka zadań, manuskrypt oraz słownik (wyłącznie po

niemiecku). Jest to materiał, z którym uczniowie bardzo lubią pracować. Poza tym strona oferuje naukę słówek (*Sagt man so*), ma rozbudowaną bazę artykułów, które można obejrzeć, przeczytać lub wysłuchać. Do każdego artykułu są dołączone również ćwiczenia online. Strona ma niezliczone możliwości, tu opisuję tylko kilka z nich. Najważniejsze podczas nauki języka obcego jest łączenie wszystkich czterech sprawności językowych, a więc czytania, pisania, słuchania i mówienia. Każda na swój sposób jest ważna i powinna być odpowiednio rozwijana. Dobrze jest, kiedy znamy swoich uczniów i jesteśmy w stanie dopasować materiał dydaktyczny do ich poziomu, potrzeb i zainteresowań. Takie rozwiązanie pozwala kursantowi na zrozumienie i opanowanie nauczanych treści, a co najważniejsze, nie zniechęca go. Uczeń musi mieć poczucie wyzwania. Materiał, którego się uczy, powinien być przynajmniej odrobinę trudniejszy od tego, który jest już mu znany. Dlatego największym błędem, jaki popełniają nie tylko początkujący nauczyciele, jest przypadkowy materiał dydaktyczny wykorzystany na lekcji. Można tym zrazić uczniów do siebie i do przedmiotu, co ma wpływ na ich kolejne lata edukacji.

Warto również korzystać z blogów praktyków językowych, którzy swoją pasję do nauczania chcą przekazywać dalej. Niektórzy z nich są germanistami, niektórzy pasjonatami języka – łączy ich miłość do języka, do nowinek, do technologii. Chcą i wychodzą naprzeciw oczekiwaniom dzisiejszych uczniów. Warto tu wspomnieć o: <https://blog.tyczkowski.com/>, <https://niemieckasofa.pl/>, czy <https://majstersztykjęzykowy.pl/>. Ich autorzy to osoby, które interesują się nie tylko samym językiem, ale również kulturą czy ciekawostkami dotyczącymi Niemiec.

Nie należy też zapominać o grupach, które powstały na Facebooku, zrzeszających nauczycieli języka niemieckiego. Jedną z ciekawszych grup prowadzi Anna Życka, założycielka „Deutsch im Trend – bank pomysłów na lekcje z nastolatkami”. Jest to niezwykle inspirujące miejsce. Poza tym, że sami nauczyciele wstawiają materiały stworzone przez siebie, są tu również informacje o konferencjach dla nauczycieli języków obcych. Można zadawać pytania, zapraszać się do współpracy, korzystać z wiedzy innych. W obecnej epoce, przy powszechnym dostępie do Internetu, wystarczy niewiele, by w sieci odnaleźć naprawdę godne uwagi materiały dydaktyczne. Bądźmy otwarci na różnorodność, ale nie zapominajmy, że materiały możemy tworzyć również sami. Każda ulotka, obrazek, przedmiot mogą się stać gadżetami, które wykorzystane na lekcji, w większym lub mniejszym stopniu przyniosą korzyści edukacyjne.

Zakończenie

Współcześni nauczyciele potrzebują wsparcia w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych. Obawy i lęki przed ich używaniem są dowodem na prowadzenie tradycyjnych lekcji języka obcego pomimo dostępu do Internetu. Ze wspomnianych raportów wynika, że dzieci i młodzież korzystają regularnie z udogodnień cywilizacji i zwracają naszą uwagę na problem pozbawionej nowoczesności szkoły. Blisko 40% uczniów wyraziło w badaniach NASK „Nastolatki 3.0” opinię, że edukacja szkolna nie przygotowuje ich do funkcjonowania w świecie opartym na nowoczesnych technologiach (Bochenek, Lange 2019). Nauczyciele uczący w klasach I-III muszą podjąć szczególne wyzwanie, które kieruje w ich stronę cyfrowy świat dziecka – nawiązać ze swoimi uczniami relację w świecie dostarczającym nieustannie bodźców i atrakcji przy najmniejszym włożonym wysiłku. Nie twierdzę, że lekcje języka obcego powinny się stać jedynie zmodernizowane. Jestem jednak zwolennikiem integrowania treści programowych, które dzięki nowym technologiom mogą się okazać dla dziecka jeszcze bardziej atrakcyjne i ciekawe. Naszym celem jako nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej jest wspieranie i pomoc w odkrywaniu świata. Wiemy także, że odkrycie to może być jeszcze pełniejsze ze znajomością języka obcego, którego obecność jest doświadczalna wszędzie, gdzie się znajdujemy. Dostrzegam również wizję nowoczesnej polskiej edukacji, która zachęca do włączenia w szkolną przestrzeń dydaktyczną technologie informacyjno-komunikacyjne, by szkoła „zsynchronizowała się z dynamicznymi zmianami, które dzieją się poza jej murami i przenikają” (Sarnat-Ciastko 2018: 108). Mocno zatem wierzę, że przedstawione w tym artykule rozwiązania mogą wspomóc na wczesnym etapie edukacji językową samodzielność dziecka i umocnić jego poczucie kompetencji, by w przyszłości nasi uczniowie mogli się stać biegłymi językowo obywatelami w cyfrowym świecie. Wkrótce też staniemy się świadkami powszechnego nauczania hybrydowego, które z pewnością zmieni oblicze dydaktyki nauczania języków raz jeszcze.

Bibliografia

- Adjust (2014). *Back to School. Apps for Primary School Children and Younger*.
- Bougsiaa H., Kopcewicz L. (2016). *Dzieci w kulturze mobilnej. Partycypacja, uczenie się i emancypacja pokolenia „cyfrowych tubylców”*, [w:] H. Bougsiaa, M. Cackowska, L. Kopcewicz, T. Nowicki, *Smartfon i tablet w dziecięcych rękach*, Gdańsk: Wydawnictwo Naukowe Katedra.
- Chau C.L. (2014). *Positive Technological Development for Young Children in the Context of Children's Mobile Apps*, Tufts University. https://ase.tufts.edu/DevTech/resources/Theses/CChau_2014.pdf [dostęp: 24.02.2020].

- Chudak S. (2003). *World Wide Web jako źródło interaktywnych ćwiczeń w nauce języka niemieckiego*, „Języki Obce w Szkole”, nr 5, s. 54-63.
- Gajek E. (2013). *Technologie mobilne w edukacji językowej – na przykładzie języka angielskiego*, „Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny”, nr 4(31), s. 27-33.
- Hofman A. (2009). *Interdyscyplinarne nauczanie języka angielskiego z zastosowaniem technologii informacyjnej*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Hutner G., Hauser U. (2014). *Wszystkie dzieci są zdolne*, Słupsk: Wydawnictwo Dobra Literatura.
- Komorowska H. (2015). *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Makaruk K., Wójcik S. (2015). *Aplikacje mobilne dla dzieci w wieku 3-6 lat. Diagnoza potrzeb i możliwości wsparcia dla rodziców*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka”, nr 14(3), s. 53-73.
- Murawska B. (2014). *Edukacja wczesnoszkolna. Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
- Nowicka M. (2018), *E-podręcznik jako multimedialny środek dydaktyczny w świetle wypowiedzi studentek wczesnej edukacji*, [w:] M. Nowicka, J. Dziekońska (red.), *Cyfrowy tubylcy w szkole. Diagnozy i otwarcia*. Tom I: *Współczesny uczeń a dydaktyka 2.0.*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Plebańska M. (2017). *Polska szkoła w dobie cyfryzacji. Diagnoza 2017*. https://www.cyfrowobezpiecni.pl/uploads/filemanager/raporty/RAPORT_CYFRYZCJA_SZKOL_2017.pdf (dostęp: 24.02.2020).
- Pyzalski J., Zdrodowska A., Tomczyk Ł., Abramczuk K. (2019). *Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z komentarzem (2017). Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Prensky M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants. Part 1*. „On the Horizon”, nr 9 (5), s. 1-6. DOI: 10.1108/10748120110424816.
- Sarnat-Ciastko A. (2018). *Szkoła dla dziecka – cyfrowego tubylca. Postrzeganie szkoły przez uczniów edukacji wczesnoszkolnej – uczestników projektu „Wychować człowieka mądrego”*. „Problemy Wczesnej Edukacji”, nr 2(41), s. 108-116. DOI: 10.26881/pwe.2018.41.11.
- Tanaś M., Kamieniecki W., Bochenek M., Wrońska A., Lange R., Fila M., Loba B. (2017). *Nastolatki 3.0. Wyniki ogólnopolskiego badania nastolatków w szkołach*, Warszawa: NASK.

ADRES DO KORESPONDENCJI

Jakub Adamczewski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Studiów Edukacyjnych
Zakład Edukacji Wielokulturowej i Badań nad Nierównościami Społecznymi
e-mail: jakub.adamczewski@amu.edu.pl